

Biologische Veehouderij

Infoblad – juni 2004

Mastitis te lijf

Mastitis of uierontsteking is een van de grootste gezondheidsproblemen in de melkveehouderij. De ziekte kan klinisch zijn, of subklinisch. In het eerste geval vertoont de koe ziekteverschijnselen en is de melk afwijkend en niet geschikt voor consumptie. Bij subklinische of chronische mastitis is er sprake van een verhoogd celgetal van de melk. Vooral deze subklinische mastitis komt op biologische bedrijven vrij veel voor, terwijl klinische mastitis hier juist een veel minder voorkomend verschijnsel is. Mastitis is slecht voor het productievermogen van de koe, heeft een negatief effect op de melk-kwaliteit, is nadelig voor het welzijn van het dier en behandelingen brengen extra kosten met zich mee. Samen met anderen werkt Animal Sciences Group aan oplossingen.

Factorenziekte

Mastitis is een ziekte waarbij vele factoren van invloed zijn, zoals de hygiëne rond het melken, de voorbehandeling van de koe, de melktechniek, de reiniging van de melkmachine, het staltype, maar ook het productieniveau, de conditie en de eigen afweer van de koe. Er is dus sprake van koegebonden factoren en van omgevingsfactoren. Uit melkcontrolegegevens en uit kwartiermonsters van koeien met een hoog celgetal werd duidelijk welke problemen er op biologische bedrijven zijn. Om te achterhalen waarin de bedrijven met weinig problemen zich qua bedrijfsvoering onderscheiden van de bedrijven waar mastitis wel een knelpunt is, werd een groot aantal veehouders geënquêteerd. Zo hopen de onderzoekers te achterhalen met welke managementinstrumenten de melkveehouders er in slagen om mastitis op hun bedrijf buiten de deur te houden.

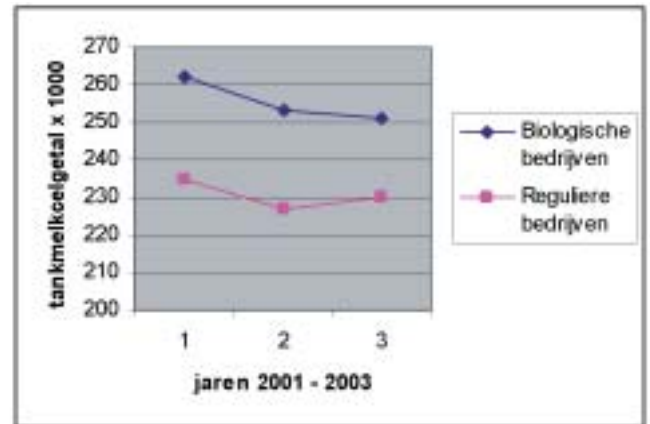
Meerdere sporen

Het vaststellen van de in de praktijk meest succesvolle managementsystemen is niet het enige spoor dat de onderzoekers volgen; ook gaan zij na welke alternatieve behandelingsmethoden effectief zijn om mastitis terug te dringen. Want anders dan in de reguliere melkveehouderij gebruiken de biologische veehouders geen antibiotica als preventieve maatregel. Is de koe werkelijk ziek, dan zijn antibiotica wel toegestaan. Als curatieve maatregel worden ook bij het droogzetten van koeien met een hoog celgetal antibiotica gebruikt. Van de verschillende alternatieve behandelingsmethoden die de melkveehouders nu zoal gebruiken is onduidelijk wat hiervan de werkelijke effecten zijn. Animal Sciences Group wil hierin meer duidelijkheid scheppen door het effect van twee van de meest perspectiefvol lijkende middelen systematisch te volgen op 30 praktijkbedrijven. De geselecteerde middelen zijn een kruidenextract en een middel op basis van olijfolie met ozon. Het eerste middel heeft een stimulerend effect op het eigen afweersysteem van de koe, het tweede middel heeft een direct desinfecterend en antibacterieel effect.

Celgetal en mastitis

Er is een relatie tussen het tankcelgetal en de uiergezondheid, maar dit is slechts een grove indicatie en door de melkveehouder te beïnvloeden. Zo is het tankcelgetal in de Nederlandse melkveehouderij de laatste jaren gedaald, maar het voorkomen van klinische mastitis neemt niet af. Ouder koeien hebben gemiddeld een hoger celgetal. Op biologische bedrijven is de gemiddelde leeftijd van de koeien wat hoger, met als gevolg dat hierdoor ook het celgetal beïnvloed wordt.

Verloop gemiddeld tankcelgetal biologisch vs reguliere melkveebedrijven (bron: Kloeze en Jelsma, 2004)

Henk Boonstra: Mastitis vraagt voortdurend veel aandacht

hadden met mastitis, dachten we in eerste instantie dat dit te maken had met het stalsysteem. We hebben toen diverse deskundigen geraadpleegd om tot een oplossing te komen. Alle factoren die van invloed konden zijn hebben we laten nagaan. Een duidelijke oorzaak was niet aan te wijzen. Wel hebben we op een groot aantal punten verbeteringen aangebracht, zoals het vervangen van oude delen van de melkmachine en het aanbrengen van dikkere melkleidingen. Maar op veel meer fronten hebben we de bedrijfsvoering geoptimaliseerd. Zo zijn we onder andere mineralen gaan bijvoeren, ook al was er geen sprake van echte tekorten. Deze maatregel bleek een behoorlijk effect op te leveren. Het geeft aan hoe belangrijk het is dat het vee in goede conditie is. Ook goede hygiëne en een schone stal zijn natuurlijk van groot belang. We strooien de stal daarom dagelijks en als er dieren zijn met dunne mest dan strooien we zondag twee keer per dag. Door alle maatregelen hebben we nu uiteindelijk een blijvend laag celgetal. We hebben het probleem nu dus wel in de hand, maar het vraagt voortdurend veel aandacht en is daarmee een aanzienlijk gezondheidsprobleem in de melkveehouderij.'

Melkveehouder Henk Boonstra: 'Op ons biologische bedrijf Proostmeer in het Groningse Wagenborgen melken we 70 koeien met een gemiddelde productie van circa 6800 kg. Ons vee is gehuisvest in een potstal. Toen we enkele jaren geleden forse problemen

Onderzoeksprogramma Biologische Veehouderij

Het onderzoeksprogramma Biologisch Melkveehouderij is onderdeel van het onderzoeksprogramma Biologische Veehouderij en richt zich op:

- Gezondheid biologisch melkvee;
- Biologische melkveehouderij;
- Bedrijfseconomische perspectieven biologische melkveehouderij.

Met deze programma-onderdelen wil het onderzoek bijdragen aan de ontwikkeling van biologische melkveehouderijssystemen en knelpunten helpen oplossen.

Het onderzoek Gezondheid Biologisch Melkvee wordt uitgevoerd door het Praktijkonderzoek en de divisie Dier en Omgeving van Animal Sciences Group, onder begeleiding van de Sectorwerkgroep Rundvee van Biologica.

Participanten bij het onderzoek

RIKILT, Gezondheidsdienst voor Dieren

Financier

Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Voedselveiligheid

Uitgave

Dit is een uitgave van Praktijkonderzoek van de Animal Sciences Group van Wageningen UR Productie:

JHPR&C, Jaap Holwerda, Amersfoort
Vormgeving:

Grafisch Atelier Wageningen

Foto's:

Animal Sciences Group, Hans Sas Fotografie

Druk:

Modern, Bennekom

Meer informatie:

Voor alle technische vragen over biologische veehouderij en het bestellen van infobladen

Biologische Veehouderij:

Bel de Biofoon, 0800 – 246 00 00 of kijk op

www.biofoon.nl